

I den äldres tjänst

Äldreassistent – ett framtidsyrke

förslag från utredningen om yrkeskrav i äldreomsorgen

Kompetensförsörjning genom validering och arbetsplatslärande, Göteborg den 25 november 2009

anita.berger@social.ministry.se

I den äldres tjänst

Äldreassistent – ett framtidsyrke

Uppdraget

Ge förslag på

- enhetliga kriterier för yrkeskompetens, kompetensintyg samt yrkesbenämningar för omvårdnadspersonal som arbetar inom kommunernas vård och omsorg om äldre,*
- hur kompetensbehovet inom sektorn ska kunna tillgodoses,*
- hur vidareutbildningen kan förbättras i syfte att höja kvaliteten, underlätta kompetensförsörjning och erbjuda karriärvägar för anställda.*

Socialtjänstlagen

3 kap. 3 §

- Insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. För utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet.
- Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Personal i omsorg och vård för äldre

- 185 000 undersköterskor och vårdbiträden
- Utgör 85 procent av personalen i omsorg och vård för äldre
- 4,4 procent av Sveriges totala arbetskraft
- Sveriges i särklass största yrkeskår

Framtidsscenario

- År 2030 har antalet som fyllt 80 år (som har 80 procent av insatserna) ökat med 64 procent
- Med liknande bemanning och behov som idag behöver omsorgspersonalen utökas med nära 100 000 personer
- Vi bedömer att behoven kommer att öka
- Det är NU vi kan och måste effektivisera, öka kompetensen och göra arbetet attraktivt

Våra förslag

- En lägsta kompetensnivå för arbete med omsorg och vård för äldre läggs fast i en ny lag genom att förtydliga vad som i socialtjänstlagen menas med ”personal med lämplig kunskap och erfarenhet”
- 11 nationella yrkeskrav införs

Våra förslag

Vi föreslår elva nationella yrkeskrav inom följande kompetensområden

1. Värdegrund, värderingsförmåga och förhållningssätt
2. Kommunikation
3. Lagar och regler
4. Det friska (normala) åldrandet
5. Åldrandets sjukdomar

Våra förslag

6. Funktionsbevarande omsorg
7. Emotionell och social omsorg
8. Kroppsnära omsorg
9. Måltid, kost och näring
10. Omsorg och vård i livets slut
11. Sjukvård

Våra förslag

- Den som når upp till kompetensnivån = Äldreassistent
- Utan sådan kompetens = trainee, måste alltid arbeta tillsammans med kompetent personal – får inte arbeta ensam
- Två vägar till kompetens
 - Valideringsvägen
 - Utbildningsvägen

Våra förslag

- Fyra nationella specialiseringar för Äldreassistent motsvarande ca 1 års studier på yrkeshögskola
 - Demens och psykisk sjukdom
 - Omsorg och vård i livets slut
 - Funktionsbevarande omsorg
 - Måltid, kost och näring

Genomförande

- 2010 Lagen träder ikraft
Socialstyrelsen preciserar yrkeskraven. Validering och kompetensutveckling påbörjas
- 2011 Den nya gymnasieskolan
Programmet för Omsorg och vård med inriktning mot arbete för äldre
- 2015 Den som inte är Äldreassistent får inte arbeta ensam

Så här har vi arbetat:

Utredare

Sekretariat

Experter och sakkunniga

Kontakter

Underlag

Strukturera, sortera, beskriva

Utgå från:

- äldres behov
- se framåt
- öka attraktiviteten i yrket

Omsorg är huvudkompetensen

Begreppen

- Service
- Omsorg [behöver synliggöras]
- Omvårdnad [sjuksköterskans kompetens]
- Vård

Det nya yrket kräver bred kompetens

Nationella yrkeskrav för omsorg och vård

- Förhållningssätt och värderingar
- Kunskaper och förståelse
- Förmågor och färdigheter

Integrerade kompetenser

Inga nationella yrkeskrav för service

Reglering av nationella yrkeskrav

- Ändring i SoLs kvalitetsbestämmelse
- Förtydligande i en ny lag om lägsta nivå på kompetens
- Förtydligande om innehåll i förordning
- Äldreassistent är behörighet att arbeta ensam
- Trainee får inte arbeta ensam

Socialstyrelsen preciserar yrkeskraven

- Innehåll i och nivå på kompetens i varje nationellt yrkeskrav
- Samlad kompetens ska motsvara treårig gymnasieutbildning med inriktning äldre

På längre sikt delegering/behörighet att administrera läkemedel

Översyn av SoL och HSL

Rekryteringsbasen

Mycket skiftande utbildning och erfarenhet

Därför behövs flera vägar till yrkeskompetens

Utbildningsvägen

- Gymnasial utbildning med inriktning mot arbete för äldre
- Nya gymnasieskolan bör ha ett Program för Omsorg och Vård med särskild inriktning mot arbete för äldre
- Kommunal vuxenutbildning motsvarande gymnasieskolan
- Kompetenta yrkeslärare

Valideringsvägen för trainee

- Trainee ska få sin kompetens validerad
 - Arbetsgivare ansvarar för att validering och kompetensutveckling erbjuds
 - Kommunen* ska godkänna att en trainee uppnår yrkeskraven och utfärda kompetensbevis som Äldreassistent
 - Socialstyrelsen ska utarbeta nationella riktlinjer för validering
- * som huvudman för kommunalt finansierad omsorg och vård

Valideringsvägen för redan anställda

- Anställd ska erbjudas möjlighet till validering och ev kompetensutveckling för att uppnå kompetens som Äldreassistent
- Övergångsperiod på fem år

Överenskommelse mellan staten och SKL

- Kommunernas ansvar att personalens kompetens motsvarar framtidens behov
- Behov av en gemensam nationell strategi för kompetensförsörjning och statligt stöd

Efter utredningen

- Remissbehandling
- Beredning pågår i regeringskansliet
- Arbete med den nya Gymnasieskolan pågår
- Uppdrag till Socialstyrelsen

Regeringsuppdrag till Socialstyrelsen

- utarbeta *föreskrifter*, till skydd för enskildas liv, personliga säkerhet eller hälsa och *allmänna råd* som konkretiserar innebörden av 3 kap. 3 § socialtjänstlagen
- utarbeta bedömningskriterier för tillsynen när det gäller denna paragraf.

senast den 1 januari 2011